

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:	
Egész évre	4 ft.
Félévre	2 "
Negyedévre	1 "

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoknál —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Immaculata.

(Decz. 8.)

Nagy jel tünt fel ma, „egy asszony, kinek öltözte vala a nap, lábai alatt a föld és fején 12 csilágú korona.“ A boldogságos Szűz e nagy jel; s valóban az, mert nagy titkot jelképez. Ő napnál világosabban ismeri az örök végzéseket, s a változandóságon felül áll. Nagy kitüntetésnek, fonséges megkülönböztetésnek, ritka szabadságnak emlékét üljük ma, az egyházi év első ünnepét, mely a szep-lőtelen Szűznek, ki a megváltás hasadó hajnala, van szentelve. Teljesen jól is van ez így, hiszen Máriának a megváltás nagy munkájában jelentékeny rész jutott. Boldog az egyházi év, melyben a legboldogabb lénynek, a tisztaságos szent Szűznek, az isteni malaszt Anyjának ünnepén ölti először is föl az Úr szolgálja fényes öltözetét.

Ha sirva jön az ember a világra, nem kell e fölött csodálkozni, mert az első bűn elkövetése után egy romlott természetet mutatunk be, melynek kínjai és szenvedései, mint egy véteknek következményei — bár ezek semmi lényeges, benső viszonyban nem állanak a vétekkel — teherként nehezednek szomorú örökség jellegével a bukott Adám-Évától természetes úton leszármazott utódokra.

Isten az első emberpárt az eredeti szentség és igazság magas állapotában teremtette, de a lázadó föld kevélysége folytán eljátszotta a megszentelő kegyelem isteni ajándékát, el az érzéki vágyakozás fölötti teljes uralmát, s a test halhatatlanságára érdemlenné lett. Szt. Tamás tanítja, hogy az eredeti bűnt a megszentelő malaszt hiánya, mint főelem és a lázongó érzékiség alkotják. Az egyetemesség törvénye szerint fogantatik az ember bűnökben s így örökli az emberi természetet s ezzel együtt a bűnt, mely a léleknek halála. A letarolt természet lát napvilágot.

Ezen általános törvény alól csak egy áldott az asszonyok között, a boldogságos Szűz, vétetett ki, ki fogantatása első pillanatában, midőn lelke Isten által teremtve testével egyesült, — a Mindenható Isten különös kegyelménél és kiváltságánál fogva Jézus Krisztus az emberi nem Megváltója érdemeire való tekintetből nem a természet elhervasztott ékeivel fogantatott, hanem az isteni malaszt teljességével, teljesen menteu az érzéki vágyakozástól, az érzéki javak iránt nyilvánuló uralkodó hajlamtól. Máriának nem kellett újjá születnie vízből és Szentlélekből, hogy bemehessen Isten országába, sem nem találunk Reá a zsoltáros szavai: „Ime vétekben fogantattam és bűnökben fogant engem anyám“. Ezt látta már 800 évvel előre Izaiás próféta. Amint férfi nélkül anya lett, amint szülvén szűz maradt, úgy ama törvény alól is kivétetett; megszentelte hajlékát a Föl-séges. Ő mondhatta magáról: „Az Úr birt engem útai kezdetén“, nem az ördög, ki közt és közötté ellenségeskedes volt mindig.

A boldogságos Szűznek, ki bivatva volt a világ világosságának létet adni, nem volt szabad látnia a bukás által felidült emberi természet sötétségeit önmagában. Ki kellett vétetnie az egyetemesség törvénye alól azon tiszta ragyogó áldott magzatnak, kinek az örök végzés szerint azt kelle szülnie, ki az egykor boldog élet keserves romjai fölött a megváltás gyönyörű épületét emelje föl. Ki a kegyelem Urának adott életet, azt az isteni malaszt úgy eltakarta, hogy a bűnök nem maradt hely rajta, mert Mária a szentély, Jézust hordva, élő tabernakulum, kinek élete a kegyelem pályafutása.

Végelemzésben tehát e maga nemében páratlan kitüntetésnek alapja az ő istenanyasága; méltán mondja Petavius, hogy „minden, ami dicséretre és magasztalásra méltó van a bold. Szűzben, a malaszt és dicsőségnek díszé és ékessége, az ő anyaságának tulajdonítandó. Ez forrása és kiinduló pontja ama

bámulatos és esodás dolgoknak, melyeket összehalmozott benne az égi bőség, mely soha sehol oly nagy fokban nem nyilvánult. Az ellentétességet tartva meg, a milyen fokokban szűnt meg az emberi természet éke, olyanokban állított az helyre: Ádám kevély, Krisztus alázas; asszony által a halál, asszony által az élet; Éva által kárhozat, Mária által üdv; amaz feldúlva, természete követte a kigyót, emez sértetlenül maradván szülte az Üdvözítőt; amaz a kigyó alatt lappangó ördög által nyujtott, a bűn keserűségével telt poharat készséggel fogadva átadja ezt a férfinak, miért is megérdemelte, hogy halállal haljon meg, emez a felülről beléöntött kegyelemmel ékesítve szülte az élet édességét, mely által a meghalt test újból feltámadhat. Éva a világot átadta a kigyónak, Mária a világnak adta a kigyó nagy ellenségét.

Beszéljen az Immaculata képe, mely az egyháznak idevonatkozó tanát állítja szemünk elé, a földgömb a kigyóval, melynek szájában alma van; a Szűz a fehér ruhába öltözve kénytelen fogja össze kezét; 12 csillag koszoruba fonva feje fölött. A földgömb körül fonódik a kigyó. A kigyó a sátnak képe, ki kigyó alakjában kísértette meg az első emberpárt s utódjait, egyet kivéve, a ki a sátnak fölött áll, bátran taposva a kigyó fejét. Mária a lilium a tövisek között, a kiválasztott asszony a föld fölött áll, a kigyó a fejére lép, lábai alatt a hold. Semmiféle bűn nem volt benne, ime a fehér ruha, az ártatlanság ruhája, mely a szentírásban a lélek tisztaságát és dicsőségét jelzi. A szeplőtelen Szűz különös fenségét jelzik a csillagok. Ily érzéki közeget keresztül világított át az eset és véső segélyével a szeplőtelen fogantatás eszméje. Ily neműt találunk még a katakombák sötét üregeiben is. Új-e tehát e tan alapjában?

Valjón manap a fehér öltözékek az ezeket hordozók érzelmi- és cselekedeteinek hí képei-e? Ha nem, akkor „mossák meg ruháikat s legyenek fehérek a báránnyal!”

E nap emléke kimeríthetetlen. Mindaz, amit elménk gondol, szívünk érez, ajkunk elbeszélni tud, összefoglalva sem elég annak dicsőítésére, kit a Szentlélek maga dicsőít: „Egészen szép vagy én barátném és szeplő nincs tebened!”

V a s s A.

Gyűrűviselés a rómaiaknál.

(Vége.)

E befejező részben azt vizsgáljuk meg, hogy minő szerepe volt a gyűrűnek a római jogrendszer szolgálatában.

Legrégibb forrásaink, melyek az aranygyűrű viseléséről szólnak, azt úgy tüntetik fel, mint a *nemesség* meg-

különböztető diszitó jelét. Így Livius, midőn, (IX. 46.) arról beszél, hogy bizonyos Cn. Flavius nevű, libertinus atyától származó embert az utcai csöcselék aedilis curliának megválasztott, hozzáteszi, hogy akkora megdöbbenést okozott e hallatlan eset, hogy a megsértett jogrendszernek kiengesztelése végett nyilvános gyászt rendelték el s a nemesség nagy része még aranygyűrűt is letette, ut *plé-rique nobilium annulos aureos deponerent*. Itt tehát tisztán a nemességről van szó. Még világosabb a Plinius tanúságtétele s egészen döntő is, a mennyiben épen magát a szóban levő kérdést oldja meg az annalesekre, mint első rendű római jogforrásra hivatkozva. Ő a nemességre sérelmes esetet adván elő, így folytatja: A status sérelme oly hevesen tört ki, hogy a nemesség az aranygyűrűt is letette, mint a régiannalesekben olvasható. Csalatkoznak sokan, kik azt hiszik, hogy ugyan akkor a lovasrend így járt volna el, sőt törvénybe van iktatva, hogy csak a *nemesség* tette le aranygyűrűt s nem az egész senatus. (Hist. nat. 32. 14.)

Sőt azt látjuk, hogy még a nobilitasnak sem volt feltétlen joga az aranygyűrű viseléséhez — legalább a legrégebb időkben bizonyára nem. Csupán azok viselték, kik közhivatalokon nyilvános tisztviselésekben, különösen követségekben működtek, hogy az idegenek előtt annál nagyobb legyen a tekintetük, quoniam ita exteris honoratissimi intelligerentur a mint Plinius mondja. Az ilyeneket maga az álladalom diszitó felgyűrűvel.

Azonban hasztalan volt a patriciusságnak makacs ragaszkodása ősi patriarchalis előjogaihoz. A *lovas rend* s mielőtt ez valtaképpen megalakulna, maga a plebs, mind több és több szabadságot s egyenlőjogságot esik ki a közélet minden terén. Ha nem is tudjuk pontosan meghatározni az időt, melyben az ordo equester jogot nyert az aranygyűrű viselésére, annyi kétségtelen, hogy a szerencsétlen cannei ütközet idejében (216. Kr. e.) e joga általános volt. Livius 23-ik könyvének 12-ik fejezetében e nagy csatavesztésről írván, elmondja, hogy a punok Magót a győzelem hírüldőjét Carthagóba küldötték, ki az örvendetes hír bizonyosságán a tanácsház elősarnokában kiöntötte a harc helyén szákmányul esett gyűrűket, melyekből akkora halom lett, hogy midőn megmérték 3 és $\frac{1}{2}$ zsákra telt, ut *metientibus dimidium super tres modius explesse*, vagyis ami mértékünk szerint 29 és $\frac{1}{2}$ literre. Pedig — tette hozzá Mago — senki más nem viseli nálunk (a rómaiaknál) ezt a jelvényt, csupán a legelőkelőbbek és lovasok, nonnisi equitem atque eorum ipsorum primores id gerere insigne. Így vált az ordo equester az aranygyűrű jogának részesevé, sőt különbözőt el, mint társadalmi rend a plebstől: *Annuli distinxere alterum ordinem (t. i. eque-trem) a plebe*, mondja igen találóan Plinius.

Itt egy kis megszorítással kell élnünk Nem minden lovas rendű polgár viselhetett aranygyűrűt, hanem csak a kinek 400.000 sestertiusnyi census-a volt. S így e jog a vagyoni állapothoz képest majd szünetelt, majd ismét feléledtetett. Martialis bizonyos szolgából urra cserékedt Zoilust maró szatirával csipked, hogy most nem kisebbek gyűrűi mint előbb bilincsei voltak:

Annulus iste tuis fuerat modo cruribus aptus, Non eadem digitis pondera conveniunt. (11. 57.)

Macert pedig ostromozza, hogy annyi gyűrűt adott a leányoknak, hogy elvesztette a magaét.

Dum donas, Macer, annulos puellis,
Desisti, Macer, annulos habere. (8. 5.)

Volt eset rá, hogy a hatalmasok és caesarok egyes kedvelteiket aranygyűrűvel ajándékozták meg, mi egyértelmű azzal, hogy őket a lovas rendbe fölvették. Svetonius írja Caesarról (39.), hogy Laberius szinelőt a lovas rendbe iktatta, oly módon, hogy egy igen sikerült mimus játékaért megkedvelvén 500 sestertiusszal és aranygyűrűvel ajándékozta meg, donatus quingentis sestertiis et annulo aereo, sessum in quatuordecim per orchestram transiis. E jogszokásnak bizonyítéka egy sajtóság tévedés is, melyről szintén Svetonius értesít. A dolog úgy történt, hogy egy alkalommal Caesar heves beszédben buzdította katonáit s balkezével gestálván mondá, hogy kész érettük gyűrűjét is lehuzni; a hallgatóság távolabb eső része szavait nem hallotta, hanem csak a gestust látta s azt félre magyarázván, legott elterjedt a hír, hogy mindnyájuknak a lovas rendbe való felvételt és az aranygyűrű jogát ígérte: existimatur oquestres certus pollicitus singulis, promissumque jus annulorum cum milibus quadringenis fama distulit. Quod accidit opinione falsa, igazítja helyre Svetonius a katonák tévedését.

Épen a hatalmasoknak illetén kedvezései egyengették az utat arra nézve is, hogy idővel még a *plebs* is jogszerűleg viselhesen aranygyűrűt. Cicero Verres ellen mondott 3-ik beszédéből tudjuk, hogy a vezérek gyakran az ellenség legyőzése után iró deákjaikat és alantas hivatalviselőiket gyűrűvel ajándékozták meg. Majd szemére hányja Verresnek, hogy irómasterét előbb meggazdagította, azután pedig aranygyűrűvel díszesítette. Így történt ez Roscius színélvel, így Menas et Musa libertinusokkal, kik közül amaz Pompejstől elpártolván, Augustus táborába menekült, ez pedig a hatalmas triumvirt veszedelmes bajából meggyógyította.

Erre vonatkozólag írja Dio-Cassius (53.) sanitati restituit, quam ob rem etiam pecunia ei ab Augusto et senatu multa, ususque annuli aurei donatus est, libertus enim erat.

Idő folytán nem csak a tisztességes plebeius és libertinus családok bitorolták az aranygyűrű jogát, hanem megvetett, silány személyek is. Tacitus Vitellius imperatorról írja, hogy egyik ronda rabszolgáját, Asiaticust gyűrűvel tisztelte meg, honoravit Asiaticum foedum mancipium, annulis Hist. II. 57. Érdekes tudósítása az is, hogy ugyanennek a Vitelliusnak öccse egyik szolgáját szintén aranygyűrűvel díszítette fel, azután pedig keresztre feszítette. Ugyan ezt írja Verginius Capito árulóvá lett szolgájáról, qui patibulo affixus est in iisdem annulis, quos acceptos a Vitello gestabat. Arrian. Epic. III. 26. Tiberius uralkodásának 9-ik esztendejében törvényileg kellett gondoskodni: ne cui jus id esset, nisi cui ingenuo ipsi, patri aroque paterno sestertia 400 census fuisset; ne legyen szabad senkinek e joggal élni, csupán oly szabadon születettnek, kinek atyja és apai részen való nagyatyja legalább 400 sestertiუსnyi censust mutathatott fel. Csak hogy most már hasztalan volt minden törvény. Claudius már bizonyos Pallasnak nem csak megengedi, hanem épen kötelezővé teszi e jogot, censuit ipsum plane compellendum ad usum aurei annuli. Plin. 33. 8.

Az ősi gyűrűjognak utolsó árnyéka is eltűnt a földszínről Justinianus következő rendeletének életbe léptével:

Elrendeljük, hogy a mely szolgát ezentul szabadon bocsátanak és polgárjoggal felruháznak, annak e törvény erejénél fogva joga van az aranygyűrű viselésére s nem kell azt kérnie. Kirchmann: Opusc. p. 141.

Ettől kezdve természetesen megszűnt a gyűrű társadalmi rend és tisztesség jele lenni s mint a megfelelő súlyú arany, csupán annyit ért.

A római ember általában rendkívül szívósan ragaszkodott a maga gyűrűjéhez. Csak a vagyoniilag teljesen tönkretutottak és egészen elzüllött személyek vetemedtek arra, hogy gyűrűiket elzalogosítsák, vagy legvégső menedékkül eladják. De megtették még is. Különösen Juvenalis és Martialis gunyolódásai kísérik az ilyeneket: róluk írja az előbbi:

Talibus a dominis post cuncta novissimus exit
Annulus et digito mendicat Pollio nudo.

Martialisnak pedig egyik megéhezett alakja nyolcz silány pénzért csapja zálogba gyűrűjét, hogy ebédre valója legyen, unde coenaret. Hasonló sorsra juthatott a Horatius Priscusa is, kiről a satirák második könyvében olvassuk, hogy ezelőtt három gyűrűt csillogtatott minden ujján s most bal kezén sem látni bár egyet:

Saepe notatus cum tribus anellis,
Modo leva Priscus inani.

Nem folytatom tovább. A legkiválóbb klasszikusoknak emez összegyűjtött helyeiből látható, hogy a rómainak a gyűrű viselése egy szölvá életszükséglete vala, ugyis mint okiratok és zárlatok hitelesítő eszköze, ugy is mint jegyajándék és kellemes meglepetés tárgya, végre ugy is mint fényűzés eszköze és társadalmi állapotok és hivatalok megkülönböztető jele. A római minden házi eszközén rajta hagyta a maga sajátos nemzeti bélyegét. Gyűrűjében is meglátszik az erősen kiélesedő jogérzet, a fényűzés és pompa szertelen kedvelése, s a szabadságszeretésnek az a szívóssága, mely a közjog és társadalmi egyenlőséget lassan ugyan, de egyenlő mértékben és biztosan kiterjeszti a haza minden polgárára. És ha a rómaiak szokásait e tekintetben egybevetjük a mai népek szokásaival, ugy az „általános emberi“ örökltti diadalát látjuk, az emberi teltségnek és szellemnek azt az egyformaságát, mely leginkább a mindennapi élet eszközeihez szokott erősen hozzátapadni. A gyűrűviselésben megnyilatkozó *hű* ember ma is az, mint évezredekkel előbb. Mert bármennyire igaz legyen, hogy változnak az idők és változnak az emberek, mutantur tempora et nos mutamur in illis; meg kell vallanunk, hogy változni ugyan változnak, de meg nem változnak.

B. Gy.

Heti krónika.

Gytehérvár, 1895. decz. 6.

Változatos és tanulságos eseményekről számolhat be a hét krónikájának írója. Ha csak egy kis malicia volna lelkünkben, az Ő szentsége, a római pápa által a nagy némának, vagy ha úgy jobban tetszik tatik-tetikelőnek, Bánftynak a dicséretével kezdhethők referádánkat, ki az ő hűséges farkcsóváló tamulusainak állítása szerint a bécsi nuncius ellen viselt szégyenletes harcából azzal a nagyreményű állítással menekült volt ki, hogy a nuncius menesztetni fog. A

mi már akkor képtelenség számba jött minden józan gondolkozású ember előtt s most fényes hazugságnak bizonyult.

De hiszen Bánffy és az ő szolgálai nem gondolkoznak s azért darálták is egymásután, mint Dickensnél a jól dresszírozott Barnaby Rudge hollója, hogy: *ördög vagyok*, azaz, hogy: a nuncius megy.

De helyesztegetésnek tartanók ezzel a szolnokdobokai badarsággal évelődni. Nem is háborgatjuk a tigris bajszú urat ebben a fekvő helyzetben, de azzal tartozunk a nyilvánosságnak, hogy az országgyűlésben lefolyt scenákról megemlékezzünk.

Az ugynevezett *kisebb tárczák* költségvetésének tárgyalása volt ugyan sorrenden, de azért nagy dolgok történtek.

Az ellenzék elemében volt s a kormánypárt? Gyakorlta legfőbb tudományát: az agyonhallgatást (a Bánffy-obstructio legújabb nemét) és agyonszavazást.

Paradicsomi egy állapot is ez! A párt esze és feje kimondja, hogy a mi parlamentünkben „nem a vita, az egymás meggyőzése a fő, hanem a szavazás.”

S mint Hary János mondja:

„Dietum factum, ugy lett.

A kis urfík rendre jöttek“ s ékes szóval ékest helyeselték (Pfü!) De ez a liliputis éhletetlenkedés nem hozta ki sodrából az ellenzék komolyan gondolkozó fejeit. Egymásután szólaltak fel a magyar királyi udvartartás mellett, hol azon szégyenletes kijelentés *lett elkövetve* Bánffy által, hogy az se nem szükséges, se nem lehetséges. (Hát aztán a magyar király lehetséges és szükséges-e?)

Majd a választás reformja és a kormánypárti képviselői állás (mert az ellenzéki ugyis az) némely zsiros állásokkal való összeférhetlenségének ügye került napirendre. Az általános választási jogot Polonyi követeli, de a P. Hirlap nem tartja eltagadhatónak s így Bánffy sem, mert „belőle csak a klerikálisok és a nemzetiségek merítenének hasznot.”

Ha ez igaz, akkor nekünk csakugyan érdekünkben áll e mellett küzdeni.

Csak nem azokkal az eszközökkel, melyekkel a liberális párt miniszterestől, képviselőstől, főispánostól küzd.

Mert ez a küzdelem már nem küzdelem, ez letorkolás, illetlenség a legenyhébben jelezve.

Nézzük csak.

A képviselőházban egyik képviselő a másik után (természetesen ellenzéki, mert nálunk csak ez szokott gondolkozni) elítéli a választási jogon elkövetett erőszakot, s orvoslást kíván. A nagy kormánypárt hallgat. A vita élesedik. Hogyne, hisz van-e annál sértőbb valami, mikor a komoly argumentumra s a kézzelfogható visszaélésre ezaféle helyett kicsinyítő nevetés s a husos fazék biztosságának tudatába vetett frivol henezegés a felelet?

De hát ha még a miniszter tagad el az ország színe előtt a liberalizmus érdekében elkövetett tényeket, magyarul, mint a T. N. mondja: *nyilvánosan hazudik!* Ezt már tűrni nem lehet! Az ellenzékéről átkiáltanak: Letagadja az igazat! s ő exequiája a legújabb excellentiás szótárt veszi elő s azt szedi ki onnan s kiáltja az ország fülebe az igazság ellen: *ez szemtelen insinuatio!*

Ez már több mégis, mint a mennyit egy bármennyire lejártatott állam tekintélye is megbírhatja.

Rendre is utasították az excellentiás urat érte: de

mit neki? Egy három öltéses seb reparálja a megsértett tisztességéretet!

Igazán szegyen. Maga a kinek a törvények tiszteletben tartása feletti örködes volna kötelessége, maga vét ellene, s kinek a párbajt üldöztetnie kell, maga párbajozik.

Igaz ugyan, hogy az államügyész „miután tudomására jutott“ (risum teneatis!) indítványt tett, hogy „Perczel Dezső és Andreánszky ellen párviadal vétsége miatt indítsák meg a nyomozást“, de ez a nyom is épen ugy félre fog vezetni, mint a híres tisztaeszlári nyom.

Ugyanezeknek a kisebb tárczának tárgyalása folyamán emelt (mélto) kifogást az ellenzék II. József, „a kalapos király“ szobrának az új országházban való elhelyezése ellen.

Bánffynak válaszolni kellett, s válaszolt is ilyen formán: „Ez évben is t. Ház igenis fogom jelentésemet beterjeszteni; beterjesztem a végrehajtó bizottság jelentését: az országos nagy bizottságban, gondolom már intézkedtem is a nap iránt december 15-én tárgyalván. Mielőtt az országos nagy bizottságban nem tárgyaltam, nem vagyok abban a helyzetben, hogy a Háznak jelentést tegyek és e tekintetben felvilágosítást adjak. *Egyáltalában nem találok olyan különösnek*, hogy ilyen részletekre *felelni nem tudok* (mi sem!) mert a dolog természetéből folyik, hogy ilyen részletekre ez idő szerint megkérdetve, *nem tudok* felelni.“ (Jegy.: 4.)

S az okos kormánypárt e galimatiaszt éljenezte.

De hagyjuk ezt a sivár mezőt! Menjünk... Hová menjünk, hisz az egész politikai életben ez a csepürágás uralkodik. Igazán undor fogja el az embert, ha olvassa *azt* a sok lelketlenséget, mit nálunk a törvény őrei, a törvény nevében elkövetnek. Valóságos kokler stiklik. Csak egyet említek. Trencsinben már a törvénytisztelet megszünt. A legújabb stikli az, hogy a megyei igazoló választmány megsemmisítette azon megyebizottsági választásokat, a hol a néppárt győzött, ellenben a hol a liberalisokat keresztül hajták, azokat a legvilágosabb jogtiprásokkal helybenhagyta.

Nyitrában még olyanabb stiklivel semmisítik meg a néppárti választásokat egy hazug fellebbezés alapján, melynek aláírója kijelenti a Ny. Szemlében, hogy ő nem fellebbezett, s a fellebbezés alá rászedés útján került a neve, a nélkül, hogy tudta volna mi van benne. (Mert nem tud magyarul.) Mindezek hathatós eszközök arra, hogy a mai állapotok s főleg a liberalizmus tarthatatlanságát bebizonyítsák s a néppártot megerősítsék.

Erősödik is. Egymásután tartja nagygyűléseit. Nov. 30-án Nagy-Abonyban esküdtött zászlaja alá a nép, Kecskeméten decz. 1-én tartották meg a szervezkedő gyűlést, 5-én Győrött volt s 10-én Mórón lesz nagygyűlés.

Budapesten is megnyilatkozott a Lepsényi megérkezésakor, s bár a rendőrség minden módon igyekezett elfojtani, mégis kifejezésre jutott a keresztény nép érzelme. Épen úgy mint pl. Grácban, hol Bécs példájára a községi választások az egyesült keresztények győzelmével végződtek.

Hiába is erőlködik már a tehetetlen liberalizmus az ő hősködő Gajári féle polgármestereiben, kik a kath. papokat mióta a régi (Istenverte) liberális járomból kezdik kivenni nyakukat, „nem tartják oly jó hazafiaknak, mint a zsidókat“, s azzal fenyegetőznek, hogy „a néppárti iratok terjesztőit be fogják zárni, mert a néppárt keresztény Magyarországot követel s ezzel sérti az egyenjogositott zsidóságot.“

Különben, hogy mennyivel jobb hazafiak a zsidók — már csak a magyar nyelv tekintetében is a kőtholikusoknál — azt a Wlassits statisztikája igazolja, mely szerint a magyar zsidó papok 18:3 százaléka nem tud magyarul (s vajjon bány érez úgy?), míg az összes keresztény telekezeteknél a nemzetiségeket is ideszámítva 14. százalék nem tudott jól magyarul.

Végül a mai zsidó szezon illusztrációjával megemlítjük a Goldstein Számi naplár egy képét. Egy oltárt ábrázol, mely fölött áll a Megváltó szobra, a mint sirjából feltámad. Az oltár előtt van egy zsidó fiú s nyilat röpit a Megváltó testébe, mitől a szobor eső helyzetet nyer.

Ugy van biz az, akárhogy himeznek-hámoznak, a mi Istenünket akarják lenyilazni oltárainkról, de mi erősen hiszünk, hogy: *frustra!*

Ezért kellett őket recipiálni, hogy miukat örökünköl kiverjenek. Ne még ilyen törvényeket hozzanak, s akkor igazán elmondhatjuk, hogy kár a magyar törvényhozó tes titelre a költségvetésbe felvett 1.777.370 frt. S nem lehetne csodálni, ha mindezen dolgoknak tudatára ébredvén a nép az országházban elhangzott jelszó után forradalomba törne ki.

Kronikás.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Az egyházpolitikai törvények.

I. Az 1894 : XXXI. törvényczikk a házassági jogról.

(Szentcsitést nyert 1894. évi december hó 9-én. Kihirdetett az Országos Törvénytárban 1894. évi december hó 18-án)

(Folytatjuk.)

VII. Fejezet. Külföldön kötött házasságok és a külföldiek házassága.

108. §. Külföldön kötött házasságok érvényességét a kor és eselekvőképesség tekintetében mindegyik házastársra nézve kizárólag hazájának, egyéb tekintetben pedig mindkét fél hazájának törvényei szerint kell megítélni, ha csak ezek más törvény alkalmazását nem rendelik, vagy a jelen törvényt másként nem intézkedik.

109. §. Ha a magyar állampolgár férfi külföldi nővel akár külföldön, akár Magyarországon köt házasságot, a házasság érvényessége, a nő kora és eselekvőképessége kivételével, a magyar törvény szerint itélendő meg.

110. §. A magyar állampolgár, ha külföldön köt is házasságot, a jelen törvénynek 14.—27. és 124. §-ai kötelezik

111. §. Magyarországon kötött házasságok esetében a jelen törvény 11., 12. és 13. §-ai a külföldiekre is alkalmazandók. — Egyebekben a 108. és 109. §-ok rendelkezései a külföldi hazasulónak Magyarországon kötött házasságára is irányadók.

112. §. Magyarországon rendes lakhelyvel bíró kiskorú külföldi részére, ki a házasságkötéshez hazájának törvényei szerint szükséges szülői vagy gyámi beleegyezését önhibáján kívül megszerezni nem képes, a lakhely szerint illetékes magyar gyámhatóság gondnokot rendel és ennek meghallgatása után a házasságkötéshez a beleegyezést megadhatja.

113. A házasság érvényessége a házasságkötés alakai kellekei tekintetében a házasságkötés idejében és helyén fennálló törvények szerint itélendő meg (31. §. harmadik bekezdés). — A magyar állampolgárnak külföldön kötendő

házasságát Magyarországon is ki kell hirdetni (27. §.). — Ha külföldi Magyarországon akar házasságot kötni, a kihirdetésre a magyar törvény szabályait kell alkalmazni. A külföldi tartozik azt is kimutatni, hogy házassága hazájának törvényei szerint (108. §. 111. §. második bekezdés) akadályba nem ütközik. Az igazságügyminiszter ennek kimutatása alól felmentést adhat.

114. §. Magyar állampolgár házassági perében csak a magyar bíróság ítélete hatályos.

115. A magyar állampolgárság elnyerése előtt létrejött oly tények alapján, melyek a házastársak korábbi joga szerint bontó vagy ágytól és asztaltól való elvlasztó okot képeznek, a magyar állampolgárságot nyert házastársnak házasságát a magyar bíróság felbonthatja, ha azon tények a jelen törvény szerint is bontó okul szolgálnak. — Ha az ágytól és asztaltól való elvlasztást a külföldi bíróság a magyar állampolgárság elnyerése előtt kimondotta, a magyar bíróság felbonthatja a házasságot, ha az elvlasztás oly tény miatt történt, melynek alapján a házasság a jelen törvény szerint is felbontható.

116. §. Külföldiek házassági perében a magyar bíróság csak az esetben járhat el, ha ítélete hatályos abban az államban, a melynek a házastársak polgárai.

117. §. A nő, ki Magyarország területén külföldivel kötött házasságát közvetlenül megelőző időben magyar állampolgár volt, férje ellen a magyar bíróság előtt indíthat érvénytelenségi pert, ha férjét a házasság megkötése után külföldre nem követte. — Ha a fél magyar állampolgár és a bontó okul szolgált tény elkövetése után más állam polgára lett, de neje őt külföldre nem követte, ellene a házasság felbontása végett neje a magyar bíróság előtt is pert indíthat.

118. §. Külföldi házastársaknak Magyarországon tartózkodása esetében a magyar bíróságok a 98., 101 — 103 §-oknak megfelelő intézkedéseket akkor is megtehetik, ha a házassági per hatóságuk alá nem tartozik.

119. §. Azon külföldinek házasságára, kinek állampolgársága meg nem állapítható, mindazon esetekben, melyekben a jelen törvény szerint a külföldi hazájának törvényei volnának irányadók, lakhelyének törvényeit kell alkalmazni.

120. §. Államszerződéseknek a házassági jogviszonyokra vonatkozó intézkedései akkor is irányadók, ha a jelen törvény határozataitól eltérnek.

VIII. Fejezet. Büntető határozatok.

121. §. A büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv 252., 253., 256. és 257. §-ainak rendelkezései azzal a változtatással, hogy a szabadságvesztésen felül a viselt hivatal elvesztésének büntetése is megállapítandó, a jelen törvény hatálybalépte napjától kezdve a házasságkötésnél közreműködő polgári tisztviselőre alkalmazandók. — A büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv 255., 256. és 257. §-aiban említett felbontható vagy semmis házasság alatt a jelen törvény szerint megítélhető vagy semmis házasságot, az idézett §-okban említett akadály alatt pedig a jelen törvényben meghatározott érvénytelenségi okokat kell érteni.

122. §. Az a polgári tisztviselő, a ki tudja, hogy a jelen törvény 14.—25. és 27. §-aiban foglalt valamely akadály forog fenn, vagy hogy a házasságnál való közreműködésre nem jogosult, és házasság megkötésnél közreműködik, vétsé-

get követ el, és a mennyiben cselekménye súlyosabban büntetendő cselekményt nem képez, hat hónapig terjedhető fogházzal és a viselt hivatal elvesztésével büntetendő. — Az a polgári tisztviselő, ki az előbbi pontban említett cselekményt gondatlanságból követi el, a mennyiben cselekménye súlyosabban büntetendő cselekményt nem képez, vétség miatt ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, ismétlés esetében a viselt hivatal elvesztése is kimondható.

123. § Azon lelkész vagy vallási szertartás teljesítésére jogosított más személy, ki egyházi összedadásnál eljár, mielőtt a felek igazolták volna, hogy a házasságot a polgári tisztviselő előtt megkötötték, vétséget követ el és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; ismétlés esetében a cselekmény két hónapra terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Ha kiderül, hogy a házasság a polgári tisztviselő előtt előzőleg megkötött, a cselekmény, mint kihágás háromszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. — Nem büntetendő a cselekmény, ha az egyházi összedadás az egyik félnek közel halállal fenyegető betegségében történt.

124. § A ki a jelen törvényben megszabott akadály vagy érvénytelenségi ok ellenére tudva köt házasságot, a mennyiben cselekménye súlyosabban büntetendő cselekményt nem képez, vétséget követ el és három hónapig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

125. § A véderőről szóló törvénynek az engedély nélküli nősülésre vonatkozó büntető határozatai érintetlenül maradnak.

126. § A fennebbi §-okban meghatározott vétségnek eseteiben az eljárás a kir. törvényszék, a kihágások esetében pedig a kir. járásbíróskörbe tartozik.

IX Fejezet. Egyes határozatok.

127. § A jelen törvény alkalmazásában cselekvőkép telenek alatt értendők: a) a 12 éven alul levők; b) a kik elmebetegség miatt, vagy egyéb okból eszük használatától megvannak fosztva, míg ezen állapotuk tart; c) az 1877. XX. t.-czik 28. §-ának a) pontja alapján gondnokság alatt levők; d) a kiknek gondnoksága alá helyezése az 1885. VI. t. czik 1. §-ához képest előzetesen el van rendelve; e) azok, kiknek kiskorúsága az 1877. XX. t.-czik 28. §-ának a) pontjával egybeeső okból megvan hosszabbítva.

128. § A jelen törvény értelmében korlátozott cselekvőképességűek alatt értendők: a) azon kiskorúak, kik az előző §. értelmében nem cselekvőkép telenek; b) azok a kiknek kiskorúsága az 1877. XX. t. cz. 28. §-ának b) pontjával egybeeső okból meg van hosszabbítva; c) azon teljeskorúak, a kik az 1877. törvényezik 28 §-ának b) pontja alapján gondnokság alatt állanak.

129. § Az a nő, a ki 8. §. ellenére kötött házasságot, ezen házasság megtámadására vonatkozó szabályok alkalmazásában a kiskorúakkal egyenlő elbánás alá esik mindaddig, míg huszonnegyedik életévét be nem tölti. — Törvényes képviselőül ily esetben továbbra is azt kell tekinteni, a ki a házasság megkötésekor törvényes képviselő volt. Ugyanez áll a gyámhatóságról.

130. § Az 1877. XX. t.-cz. 5. §-án alapuló teljeskorúság, valamint a kiskorúságnak ugyanezen törvény 28. §. a) és b) pontjaival egybe nem eső okból történt meghosszabbítása a jelen törvény alkalmazásában tekintetbe nem jön.

131. § Oly örökbefogadás, a melynél a vérszerinti atya az atyai hatalmat, vagy a vérszerinti anya a gyámságot föntartotta: a jelen törvény alkalmazásában tekintetbe nem vétetik.

132. § Az 1868: LIX. t.-cz. 522. §-ának az a rendelkezése, hogy a házastárs a holtánnyilváníást a házassági köteték feloldása végett kérheti, hatályon kívül helyeztetik. — A holtánnyilváníási eljárás akár az idézett törvény 522. §-ának b) pontja szerint jogosult, akár a házastárs kéri annak megindítását, az örökösödési perben illetékes törvényszéknek vagy annak hatáskörébe tartozik, a melynek területén az örökösödési perben illetékes járásbíróskör székhelye van. Házasságvédő akkor sem rendelendő, ha a holtánnyilváníást a házastárs kéri. — A jelen törvény alkalmazásában az 1868: LIV. t.-cz. 522. §-ának b) pontja szerint jogosultnak kérelmére hozott holtánnyilváníó ítélet egyenlő hatályú a házastárs kérelmére hozott holtánnyilváníó ítélettel.

133. § Azon jöbiszemű harmadik személyek előnyére, a kik érvénytelen házassághoz élő házastársakkal az érvénytelenné nyilvánításig jogügyletekbe bocsátkoztak, az érvénytelen házasság az érvényes házasság joghatályaival bír.

134. § A házasság felbontása esetében a házastársak vagyoni jogi viszonyaira, a mennyiben a jelen törvény más nem rendel az érvényben levő jogszabályok alkalmazandók.

135. § A jelen törvény alkalmazásánál Magyarország alatt ennek a törvények érvényességi területét, magyar bíróság alatt pedig azon bíróságokat kell érteni, a melyek a jelen törvény érvényességi területén bírói hatóságot gyakorolnak.

I R O D A L O M.

Könyvismertetés.

„A házasság szentségéről.“ Adventi oktatások, különös tekintettel a megváltozott viszonyokra. Irta Bartha István esanadegyházmezei áldozópap. Szeged, 1895. 32 l. ára 30 kr.

Az egyházpolitikai törvényjavaslatoknak a törvényhozás két házában való tárgyalása, elfogadása valóságos irodalmi vitát provokált, melyben a pro és contra érveket eléggé tárgyalták és értékesítették az ügyhöz méltó lelkesedéssel küzdő felek. Hiszen maga a napi sajtó is csaknem három éven át ezen javaslatokkal foglalkozott s az isteni elv alapján felépült katolikus álláspontot eléggé ismertették és fejtegették derék kath. lapjaink és folyóirataink. Mindenkiem volt tehát bőséges alkalma álláspontunkat megismerni; volt kiváltképpen minden kath. papnak, kiknek a rendelkezésére álló egyházi jogi ismereteken és a kath. lapokon kívül még speciális püspöki instrukciók is segítségére voltak és vannak. Új dolgot ez ügyben feltalálni — csaknem lehetetlenség; de a meglevő anyagot a hívek lelki oktatására lelkiismeretesen felhasználni és nekik a legjobb formában előadni, ez nemcsak, hogy lehetséges, de egyuttal — kötelesség is.

Azzal, hogy a lelkipásztor híveit minő módon oktatja, hogy vajjon a szószékről elhangzott beszédjei megfelelnek-e az egyházi retorika szabályainak, azzal mondom — nem szabad bajlódnunk. Mert ez tisztán az illető lelkipásztor lelkiismeretbeli ügye. S elvégre is az Uristen „uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero unum.“ S mi az az egy talentumot is — igaz — forgatni kell, de úgy, hogy kamatozzék. A kamat — a szent ügynek megfelelő jó eredmény.

Bartha István — szerény véleményem szerint (előttem

fekvő művecskéjéből formálom itéletemet) egy talentumot kapott. S ezt az egy talentumát is — megemlékezvén az evangéliumbeli lusta szolga sorsáról — az irodalom fórumára vitte. Gondolta magában: ki mer, az nyer. Irt 4 prédikációt a házasság szentségéről s kiadta. A talentum tehát közkezen forog — de sajnos — csak papírírátékban. A Megváltó meg ezt a papírírátékot aligha fogja netto eredmény számba venni.

Hogy már a dologra térjek, bizony gyarló beszédek azok az adventi oktatások, ha irodalmi szempontból kell — már pedig, ha a nyilvánosságnak vannak szárva, csakis ebből a szempontból lehet is, kell is — azok felett itéletet mondanunk. Mint fennebb megjegyzém, oly alaposan ismerheti — s talán ismeri is Bartha — a házasság kérdését, hogy kissé több utánjárással élvezhető olvasmányt nyújtott volna; — így azonban nagyon sovány és igen hígra felelőszett szó-lében alig-alig úszik egy darabka tápláló husdarab; Vergiliussal mondom: „rari Nantes in gurgite vasto.“

A szerző azt a célt tűzte maga elé, hogy hiveinek megmagyarázza: „mit kell tennie a buzgó keresztény, katolikusnak hogy az új törvényeket is betartsa s Isten és vallása törvényeihez se legyen hűtelen?“ (5 l.) Hogy azonban hívei jól megérthessék a dolgot, tárgyát részekre osztja s advent első vasárnapján arról szól hogy „a házasságot Isten alapította s minő czéla;“ a másodikon, hogy „Jézus azt szentségi méltóságra emelte, tehát mint szentség az egyház körébe tartozik s csak ő jogosított benne bírászkodni;“ a harmadikon, hogy „mi az egyház tanítása s rendelkezése a házasságról s ennek felbonthatatlanságáról“ s a negyediken „mi a teendő az új törvényekkel szemben.“ (5 l.) A tárgy felosztása — a mint látható — jó s az egyes részek egymás után eléggé logikus sorrendben következnek.

A kidolgozás azonban nagyon hiányos, köznap. Mintha népujságokba szánt cikkelyeket olvasna az ember, olyan benyomást gyakorolnak reá ezen beszédek. Sehöl semmi emelkedettség, lendület, szónoki erő, költői hév. A megfelelő tételek nincsenek kellőleg kidomborítva; az egyes — már úton útfélen elcsépelet — gondolatok és elvek lazán függnek össze, a bizonyítás nem elég erős és hatásos. Szóval — nem szónoki beszédek.

A sok furesaság közül, melyekkel a szerző a hatás utáni hajlászatban adóságos bukfeneket vet, csak néhányat idézek. Isten Adámot megteremtí s neki adja az egész világot stb. „De mindez csodálatos, nem elégíté ki az ember szívét. Látá Isten, hogy *Ádám bús, a nyíi öröm között szomorú* . . . stb.“ (7 l.) *S ezért teremtí Évát. — „ hogy mily kincs, mily áldás a gyermek a családban, csak az tudja, a kinek nincsenek gyermekei . . .“* stb. (8 l.) — „ . . . az ilyen soha nem apadó szeretet . . . a lankadásban bátorítja, szomorúságban vigasztalja, könyveiben letörli s enyhíti a szenvedő szívet . . .“ stb. (8 l.) — „Elrendeli továbbá az új törvény, hogy minden születési eset a születéstől számított egy hét alatt bejelentendő a polgári tisztviselő előtt; de arról nem rendelkezik, hogy meg is kereszteltessek az újszülött gyermek a keresztiséget sem tartja szükségesnek az új intézmény. Nem mondok erősebb kifejezést, minthogy e rendelkezés pogány dolog és minden tisztességes emberre nézve lealázó.“ (30 l.) Ez igen kemény és indokolatlan kifakadás.

A stílus is — ez alatt a nyelv- és mondattan szabályainak helyes alkalmazását értem — nagyon sauntikál. Pl. „A nagy természetnek nyíló virágai, ezertéle bájai . . . nem elhervad-e, nem elmúlik e . . .“ stb.“ (3 l.) — „A házasságnak eredeti tiszta intézménye. a mint azt Isten mint természeti köteleket rendelt . . .“ (11 l.) — „ . . . folyamodás tétetik a püspökhöz vagy a római pápához és azért be kell várni a választ, míg az megérkezik.“ (28 l.) — „ . . . búcsut venni látszasanak tőlünk“ (6 l.) — Az Ur „látszott mondani . . .“ (7 l.) Az igéknek szenvedő alakban való folytonos használata a t. szerzőnek — Barth alstván (talán magyar?) — egészen szokásává vált.

A sok tatik tetik, tatni fogtok — tetni fogtok ott ékeskedik minden lapon.

Azért foglalkoztam oly hosszasan a különben kurta művel, hogy ismertetésem elején tett ama megjegyzésemet — a beszédek gyarlók — indokoljam. Ez — azt hiszem — sikerült oly mérvben, mint milyenben Bartha adventi oktatásait fine finali ismételtelen nem sikerülteknek kell nyilvánítanom. Z. A.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Iskolai ünnep M. Vásárhelyt.** Folyó év decz. hó 2-án délután a marosvásárhelyi róm. katb. leányiskola növendékei a hála és tiszteit legfőnyesebb tanujelét adák nagys. és főtiszt. Kovács Ferencz apát — igazgató úr iránt névünnepe előestéjén, ki fáradhatlan buzgósa által Marosvásárhelyt szerencsés volt hosszas utánjárás után a szt Ferenczről nevezett nővérek vezetése mellett rom. katn. elemi és felső leányiskolát létesíteni és így alapját vetni a keresztény nőnevelésnek, melyre korunkban annyira szűkségünk van. Ettől indittatva rendeztek az iskolai növendékek t. Májella nővér fáradságot nem ismerő vezetése mellett hálából egy szépen sikerült ünnepélyt főtiszt. igazgatójuk névünnepe alkalmából. A műsor a következő pontokból állott: 1. „Nyitány“; zongorázták: Algya M. és Csiki Georgin VIII oszt. növendékek. 2. „Karének“: énekelték a növendékek. 3. „A virágok köszöntője“; előadták: Farkas Helén mint kertész leány; Steibl Juliska mint rózsá; Csiki Irén mint örökzöld; Nagy Irén mint borostyán; Hamar Margit mint netelejts; Falkenstein Mari mint napraforgó; Kardos Erzsí mint ibolya. 4.) Népdal: hegedülte László Anna, zongorán kísérte Majell nővér. 5.) „Ha a feeske útra kél“: énekelté Bartha R. és Eicsner Jólán. 6.) Czithera kettős; előadták: Majella és Aethera nővérek. 7.) „Nápolyi sajkadal“ énekelték: Algya és Fischer H. növendékek. 8.) „P o s c h i u s d o c t o r é s i n a s a“ vigjáték I felvonásban; előadták: Desbordes Helén, László Anna, Nagy Ella, Zakariás Elza, Csiki Georgin, Jenei Irén növendékek. A nagy figyelemmel összeállított műsorunk minden egyes pontja nagy szellemi élvezetet nyújtott azon nagyszámu előkelő hölgy és férfi közönségnek, kik a nagyszámu igazgató iránt megjelenésük által kívánták leróni tiszteletüket. Az ünnepélynek fény pontja mégis „A virágok köszöntője“ volt. — Örömkönyvek csillogtak a szemekben, midőn a hat virág személyesítői egyenként mondák a virág jelentőségét s ajándékozáik meg e virágokkal fáradhatatlan igazgatójukat, kegyes atyjukat. A szépen sikerült ünnepélyt öngagságának az igazgató úrnak köszönő szava és buzdító beszéde zárta be. Azon jelképekből indult ki, melyeket az ártatlan kis lányok ábrázoltak. Figyelmeztette őket a rózsá jelentőségére, az Isten és felebaráti szeretetre és vallásosságra buzdította figyelmeztette őket a keresztény reményre, melyet a netelejts ábrázolt; figyelmeztette a hálára, melyet a borostyán ábrázolt; figyelmeztette az alázatosságra, melyet a kis ibolya ábrázolt. De mivel ezen ünnep a bála ünnepe volt, hálátlanság volna meg nem emlékezni azon áldott lelkű tisztelendő nővérekről, kik ha önfeláldozásról és munkáról van szó, semmit sem kímélnek. A mit tettek, azt nem elismerés és dicséretért, hanem bálából tették. A fáradság és munka az övék volt, a jutalmat pedig Istentől várják. Ilyen

minden valódi ünnep, melyet nem mondva rendeznek, hanem hálából. Utolsó szavam pedig a növendékekhez az, hogy hálátlanok soha se legyenek azon egyházhoz, melynek kebelén nevednek, és azon iskolához, hol annyi jót, annyi nemest tanulnak! Marosvásárhelyt, 1895 decz. 3 án. o. s.

— **Részvételt vettük a következő gyászjelentést.** A maroskerületi ftd. róm. kath. papság ügy a saját, valamint a rokonok, a szászrégeni hitközség buzgó hívei és számos jó barát nevében a meghatottság érzetével tudatja, hogy főtisztelendő Finta István nyugalmazott sz. régeni plebános, alesperes és szentszéki úrnök életének 76. áldozópapsága 52-ik évében hosszas szenvedés közben, a haldoklók szentségének áhítatos fölvétele után f. é. december 3-án az Urban esendesen elhunyt. A boldogultnak földi részei f. é. december 5-én d. u. 2 óraker helyezettnek a boldog feltámadás reményében örök nyugalomra a szászrégeni róm. kath. temetőbe; lelki üdvéért pedig az engesztelő szent miseáldozat december 6-án d. e. 10 óraker fog az örök Anyának bemutatni. Mindkét végtisztességre paptársai, rokonai, Szász Régen buzgó hívői, ismerősei és jó barátjai tisztelettel meghívottnak. Nyugodjék békkészen! Kelt Szász Régenben. 1895. december 4-én.

— **Meghívó.** A gyergyói róm. kath. tanító-egyesület a f. évi november hó 6-ára Csomafalvára összehívott közgyűlését az ott uralkodó járvány miatt nem tarthatván meg, rendes őszi gyűlését december 10-én d. e. fél 9 órától kezdődőleg a gyergyó-alfalui állami felső-népiskolánál fogja megtartani, melyre a t. tagokat és a tanügyi barátokat tisztelettel meghívjuk. — Tárgysorozat. 1. $\frac{1}{2}$ 9 óraker szent mise. 2. Gyakorlati tanítást tartanak: Kaitár Károly az I. osztályban mértanból, Olajos Farkas a II. osztályban történelemből, Puskás Jenő a III. osztályban állattenyésztésből. 3. Elnöki megnyitó. 4. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és bitelesítése. 5. A gyakorlati tanítások megbirálása. 6. Bajkó Mór felolvasása a „tósorki mészarlangról”. 7. A választmány jelentése az „önsegélyző egyesület” alapszabályainak ügyében. 8. A csiki róm. kath. tanító-egyesület átirata az ügyetkező tárgyában. 9. A kézdiorbai tanító egyesület átirata. 10. Az orsz. tanítói kongresszus átirata. 11. Milléniumi kiállítás ügyek. 12. Önképzőköri jelentések. Gyergyó-Szent-Miklóson, 1895. november hó 26 án. *Hochschild Lajos*, elnök. *Olajos Farkas*, főjegyző.

— **A polgári házasság és a menyekzői dísz.** Perezel belügyminiszter rendeletet intézett az összes törvényhatóságokhoz, melyben ráutalva, hogy több odáról felmerült panaszok szerint az anyakönyvvezetők a polgári házasságkötésnél a felektől külső alakításokat követelnek, a következőképen magyarázza és toldja meg f. évi juu. 29-én kiadott rendeletének 67-ik § át: Az útasítás ezen rendelkezésből kifolyólag kötelessége a házasságkötésnél közreműködő polgári tisztviselőnek szigorúan megkövetelni, hogy a házassulók és a tanúk a polgári kötés ünnepélyes jellegéhez méltó és viszonyaiknak megfelelő tisztességes ruhában jelenjenek meg. Viszont azonban nem szabad a polgári tisztviselőnek ezen követelményen túl menni. Tilos nevezetesen megköve-

telni, hogy a házasságkötésnél való közreműködést attól teszi függővé, hogy a menyasszony menyasszonyi koszorút viseljen, avagy a házassulók egyike vagy kíséretök az egyházi házasságra emlékeztető és általában szokásos jelvényeket használjon vagy bármennemű jelképes cselekményt végezzen. Továbbá tilos megkövetelni, hogy a házassulók az 1894: XXXI. t. cz. 39 §-ban előírt két tanu kívül másnémet is hozzanak magukkal. Ajáljuk némely buzgó polgári házassító figyelmébe.

— **Egy ev. ref. lelkész** dikióziójából, mely a Torboszlóban (Maros-Torda m.) tartott ev. ref. lelkészi kör rendes őszi értekezletén hangzott el, ollózzuk ki — tanulságképpen — a következő részletet. Szász Károly ny. szerdai pap az elnöki megoyitójában a reformáció előtti korral hasonlítva össze közelmúlt helyzetünket, az egyházpolitikai törvények szükséges voltáról beszélt. „E törvények ellen” — mondá a tiszteletes — „csak az ultramontánok tüntetnek, kik az ugynevezett” néppárt”-ot szervezik ellene. Figyelmeztet, hogy ne tévesszen meg senkit e csalóka czim, mert nem a nép érdekeit szolgálja az, hanem pápista érdekeket. *A pápisták különben is jól értenek az efféle megtévesztésekhez. Így az ostyá átváltozása ünnepének „úr napja” nevet adtak, úgy, hogy tudatlan népünk azt hiszi, hogy az úr isten neve napja, pedig az csak egy babonás hitcikk (a Krisztus testét jelképező ostyának Krisztus valóságos testévé és vérévé átváltozásának) megünneplése.* (L. Prot. Közlöny 1895. 47 sz. 378 l.) S ezt az istentelen butaságot tiszteletes Szász Károly uram a templomban eselekedte meg, halgatóit képezvén nagy közönség és egy „görög keleti lelkész.” Vajjon a szegény pápa épült-e ezek hallatára?! Jó volna őt illetékes helyről megkérdezni.

— **Az erd. róm. kath. irod. társ. pénztárába fizettek:** (Folytatása a 41. számnak) Szabó Ferencz elf. 1894-re 2 frt. Antal József rgt. 1894-re 2 frt. 1895-re 2 frt. Fodor László rgt. 1893-ra 2 frt. 1894-re 2 frt. 1895-re 2 frt. Dr. Csösz Imre elf. 1895-re 4 frt. Miklós Albert elf. 1895-re 4 frt. Csiszér János ptg. 1895-re 5 frt. Gazda Dénes rgt. 4 frt. Dr. Bilinszky Lajos elf. 1895-re 4 frt. Medgyesy János rgt. 1895-re 2 frt. Markaly István elf. 1895-re 2 frt. Kiss János rgt. 1895-re 2 frt. Olti Mózes rgt. 1893-ra 2 frt. 1894-re 2 frt. 1895-re 2 frt. Baka János rgt. 1895-re 2 frt. Bartos Dénes rgt. 1895-re 2 frt. Bálinth Ignác elf. 1896-ra 2 frt. Miske Gyula ptg. 1895-re 5 frt. Papp Tamás rgt. 1894-re 2 frt. 1895-re 2 frt. Domokos János elf. 1894-re 3 frt. 1895-re 4 frt. Oláh Károly rgt. 1895-re 2 frt. Lajos Balázs rgt. 1894-re 2 frt. Id. Tódor József elf. 1894-re 4 frt. 1895-re 4 frt. Máthé József elf. 1894-re 4 frt. Laiber Antal elf. 1894-re 3 frt. 1895-re 1 frt. Popp József rgt. 1895-re 2 frt. Tompos Mátyás elf. 1893-ra 1 frt. 1894-re 1 frt. Karácsony Márton ptg. 1895-re 5 frt. (Folyt. köv.)

Pénztári üzenet.

Gazda Dénes, Szováta. A küldött 4 frtot kellőleg elkönyveltük s ebből 3 frt. 1897-re, 1 frt. pedig 1898-ra szól. A rrvendetes jelenségképen említjük fel e páratlan esetet.

Többeknek. „A társulatba lépés éve mindig a polgári évvel vagyis januárius hó 1 ső napjával kezdődik. Azért az évközben belépők is a folyó év kezdetétől tekintetnek a társulat tagjainak.” (Alapsz. II. fej. 6. §.)

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: **Pál Antal.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.